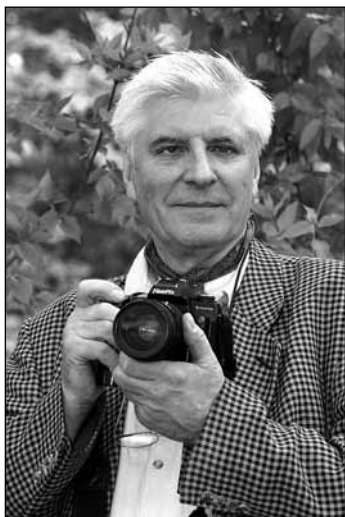

Kanyó Béla

fotóművész (Budapest, 1939. október 1.)

A szokásos iskolák, gimnázium, katonaság, szakmunkásképző, Villamosipari Főiskola. Csokoládégyárban mint energetikus, kilenc év. Majd a Magyar Televízió Reflektor szerkesztőségének fotósa Regős István szárnyai alatt hat évig. Merthogy a fotózással kora ifjúsága óta foglalkozik. Munkássága sokrétű, de az igazi szerelem a tánc fotózása. A Magyar Állami Népi Együttesnél kezdte, mind a mai napig folyamatosan. A Magyar Állami Operaház balettegyütteséhez kerülve szerelme lett a klasszikus balett és annak fotózása Seregi László, az ország első számú koreográfusa elévülhetetlen tanácsai mellett. A balettegyüttessel számtalan külföldi turnén vett részt Kanadától Koreáig. Az akkori Interkoncert által szervezett operettgálákon hosszú évekig vett részt fotósként. Persze számtalan műsorfüzet keletkezett mind a balett, mind az

operett részére. Szolnoki Tibor felkérésére egy egy hónapos turné alatt bejárta Japán szinte minden nagyvárosát. Színházi fotózással is foglalkozik mind a mai napig. Huszonkét évig volt a Madách Színház fotósa. Jelenleg több színház foglalkoztatja. Játékszín, Pesti és Vígszínház, Operett, Madách, Magyar Nemzeti Balett, Táncművészeti Főiskola, Győri Balett, Nemzeti Táncszínház, Budapest és Honvéd néptáncgyűttes. A MIX magazinnál megjelenése óta, hat éve főmunkatárs, a Táncművészet című folyóirat legnagyobb beszállítója. Szörényi Leventével mint az *István a király* szerzőjével 25 éve van szoros kapcsolatban. Egy kis kitérő a tánc világából: Fási Ádámmal szinte az egész világon bejárta a különböző szépségversenyeket, Hawaiitól Dél-Afrikáig kb. húsz helyen járt, köszönhetően a fotózásnak és az angol nyelvtudásnak. Munkásságáért, tánc- és színházfotózásért megkapta a Magyar Köztársaság Ezüst Érdemkeresztjét Mádl Ferenc köztársasági elnöktől. Egy lánya van, Kanyó Krisztina, volt modell, unokája pedig Jezerniczky Sára, a Táncművészeti Főiskola VII. évfolyamos növendéke. Munkásságát számtalan fotókiállítás kíséri. A legjelentősebbek: háromszor a Kempinski Galériában, Rátkay Szalon, Montreal Place des art, Innsbruck, Osaka.

Sándor Pál

filmrendező (Budapest, 1939. október 19.)

Alapvetően meghatároz a mozi imádata; nem a film, a mozi. Mit jelent ez? Azt jelenti, hogy természetesen szeretem azt, amit a vászonra vetítenek, de ennél jobban szeretem azt az élményt, hogy egy csomó ember ül együtt, egy sötét helyen, és a vásznon lévő történet mentén együtt lélegzik, együtt nevet, esetleg együtt sír. Ezt a közösségi élményt, amit a mozi jelent. Meghatározó élményem gyermekkoromból az *Ubor-ka*, a *repülőtér gyöngye* című szovjet film, meghatározó még a *Z*, a *fekete lovas* és *Z*, a *korbácsos ember*, *Stan és Pan*... Gyakorlatilag ez azt jelenti, hogy hat-hét éves koromtól, amikor lehetett, ültem a moziban. Belógtam, egy mozi-jegy volt akkor 80 fillér, 20 fillér volt az artistaműsor, mert azokban a muzikban, amelyekben volt egy kis előtér a vászon előtt, ott lehetett artistákat, illuzionistákat, galambokat nézni. Ez az egész így, egyben, ami engem elvarázsol, és ami erre a pályára terelt.

Úgy indultam el, hogy újságíró akartam lenni, de abban az évben nem indult újságíró szak az ELTE-n, és nagy gondban voltam. Apám egyik barátja mondta, hogy ő tud még egy olyan link foglalkozást, mint az újságíró, miért nem megyek filmrendezőnek, én, aki állandóan a moziban ülök, és

csütörtökönként nem megyek gimnáziumba. Hát persze, hogy nem mentem, hisz csütörtökön volt a műsorváltó, új filmek jöttek és akkor egy barátommal minden filmet megnéztünk. Nekem fogalmam sem volt arról, hogy mi az, hogy filmrendező. Felültem a trolira és a villamosra, és kimentem a Könyves Kálmán körútra, oda, ahol most egy buszpályaudvar van, ott volt egy filmgyár. Mondtam a portásnak, hogy én filmrendező akarok lenni, ő mondta, hogy ennek semmi akadálya, jelentkezsek a Császárnénál, a személyzetisnél, és én végigmentem a folyosón, és bekopogtam. Azt mondtam neki nagy büszkén, hogy én filmrendező akarok lenni. Ez egy csütörtöki nap lehetett, én hétfőn már egy rövid kék köpenyben a laborban voltam, és két és fél, három éven keresztül a filmgyárban mindent végigcsináltam, voltam világosító, segédoperátor, kávéhordó, felvételvező. Kisfilmeket csináltak ott, híradókat, dokumentumfilmeket. Voltak olyan filmrendezők, akik nem nagyon szerettek kimenni a forgatásra, és megbíztak engem mint asszisztentst, hogy vegyem fel azokat a munkavédelmi filmeket, amikhez nekik nem volt kedvük. Szóval tulajdonképpen én már rendeztem a főiskola előtt. Aztán felvettek a főiskolára – egyébként az nem publikus, hogy én híradó, népszerű tudományos és dokumentumfilm szakot végeztem. Elkezdtem a főiskolát, de nagyon utáltam oda járni. Elszöktem a főiskoláról, és különböző filmekben voltam asszisztens, ott tanultam igazán a szakmát. Mikor végeztem, bekerültem ide, a Lumumba, bocs Róna utcába. Voltam többek közt Keleti Márton, Fábri

Zoltán asszisztense, lestem, hogy ők hogyan csinálják.

1967-ben érkezett a pillanat, amikor elfogadták a *Bohóc a falon* című filmemnek a forgatókönyvét, és gyakorlatilag onnan kezdve 1986-ig tíz játékfilmet rendeztem, és rengeteget dolgoztam a televízióban. Imádtam! A rendszerváltás előtt összevettem legjobb barátommal, aki már sajnos nem él, Simó Sándorral. Ekkor otthagytam a Hunnia Filmstúdiót, ahol ekkortájt már nem csak stúdiótanácstag, hanem stúdióvezető helyettes is voltam. Ekkortájt elterjedt rólam, hogy megbolondultam, hiszen egy filmrendező hová tud menni. Alapítottam egy céget, a Novofilmet, és nyolc éven keresztül gyakorlatilag semmi közöm nem volt a magyar filmszakmához, hanem amerikai és nyugat-európai filmeket szerveztünk. Sajnos meghalt Simó Sándor, azóta, hat éve, az ő helyén vezetem a Hunnia Filmstúdiót és produceri, vagy ahogy én inkább nevezném, „filmsegítői” munkát végzek. Segítek kiváló kollégáimnak, akiket tehetségesnek tartok és jó forgatókönyvük van, és van egyfajta érzelmi kontaktus, tehát bírjuk egymást. Ez nagyon fontos. Az ő filmjeik létrehozásában tüsténkedem.

Húsz év után rendeztem játékfilmet, a *Noé bárkáját*, de rengeteg dolog van a fejemben, hogy miről kellene filmet csinálni, mi az, ami fontos, mi az, ami engem mélyen érint, szóval szeretnék még rendezni is. Nagyon sok rossz tulajdonságom mellett egy dolog hiányzik belőlem, az irigység, nem irigykedem azokra a filmekre, amelyek itt létrejönnek, hiszen akkor nem is tudnék segíteni a létrejöttükben. Nagy élvezettel tölt el, ha megszületik egy közös munka a rendezővel és a stábbal, ez a másfajta teremtés is elvarázsol és érdekel, pláne ha jó lesz, de ez mindig többsélys. Büszke vagyok a közelmúltban arra,

hogy elindult itt egy nagyon tehetséges kislány, itt csinálta a diplomafilmjét, *Lányok* volt a címe. Mielőtt leadta volna a laborba az anyagot, az utolsó éjszaka átnéztük a filmet együtt, és bár mondtam, hogy nem kell megfogadni, amit mondok, de elmondom, miket kellene változtatni. Ő tőzből nyolcat megfogadott, szóval büszke vagyok, hogy még nem hülyültem el, még tudom érteni a szakmát, és van még valamifajta érzésem, hogy hogyan kell filmet csinálni, így, hetvenévesen. És egyébként úgy vagyok vele, hogy minél több filmet csináltam, annál kevésbé tudom megmagyarázni, hogyan lesz valamiből jó, vagyis hogyan születik a mű.

Ez a stúdió, amit vezetek, működik, rendezők jönnek ide, forgatókönyveket fejlesztünk. Most is van három-négy filmtervünk, amiből reményeim szerint film lesz. Ez nemcsak büszkeség, hanem amolyan élettartozék, ezért érdemes élni.

Vannak filmek, amelyek celluloidba vannak vésve, maradandóak, de ezeknek a megítélése is változik a kor igényeinek megfelelően. Állítólag a franciák minden ötven évben újraértelmezik az irodalmukat és megváltoznak a dolgok, így van a filmnél is. Változik: mikor minek van keletje. Az, hogy én melyik filmemet szeretem, nem is érdekes.

Hogy minek van értelme? Annak, ami eszembe jut, aztán úgyis a mozi dönti el. Ma azt érzékelem, hogy kétféle mozi típus működőképes. Az egyik amelyik hírt ad a fesztiválokon rólunk. Ezeknek a nézettsége itthon sajnos többnyire csekély. De vannak emellett az ipari termékek, a közönségfilmek. Persze ezek közt is van, amit kedvelek. Ami közte van, az a nehezebb része a dolognak. Egészen döbbenetes, hogy jó, fesztiválokon szereplő filmek jó esetben öt-tízezer nézőt vonzanak, ez szomorú. De nem a szakma szomorúsága

ez, hanem az életé, amit élünk, hogy az embereknek nincsen idejük, kedvük, ráhangoltságuk, hogy egy kicsit mélyebben megérintse őket a filmvászon. Mindig a forgalmazásra szoktuk kenni, de azért egy ötezres nézettségű filmből nem lehet százezreset csinálni, csak, mondjuk, hat-hétezreset. Tudomásul kell venni, hogy az emberek nem azért mennek moziba, hogy mély dolgokat kapjanak, hanem hogy valami emészthetőt. Ez az oldal mindig is megvolt, de ilyen hangsúlyosan nem. Én, mint filmrendező és filmsegítő mindig is azt gondoltam, hogy nem véletlenül van sok szék egy moziban, azt meg kéne tölteni. Én a nagyon erős hatásmechanizmussal működő filmnek vagyok a híve: vagy olyan drámai legyen, hogy odaszögezze a nézőt a székhez, vagy olyan játékos legyen, amin jó ízléssel jól lehet szórakozni. Itt a Hunniában ennek vagyok a híve, a nemes szórakozásnak, ami azt jelenti, hogy, mondjuk, egy könnyebb film jól megcsinált, vizuálisan, forgatókönyvileg rendben lévő varázslat. Nagyon ritka, de tudok ilyet mondani a mai filmek közül is.

Az ember gyermekkorában kapja meg azokat az élményeket, amelyek meghatározzák, amelyek maradandóak. Egy filmrendező az indulásakor vagy ahhoz közel kapja meg ezeket. Egy generáció számára meghatározó volt az új hullám, *Godard*, *Truffaut* és a többiek. Nekem pedig „belső bizalmasom”, imádatom tárgya *Federico Fellini*.

Aztán az ember, amikor elkezd filmeket csinálni, a saját hatása alá kerül. Egyik feleségem mondta, aki nem is volt nagyon okos, hogy ha a világon bárhol lesz, és lát néhány percet egy filmből, meg tudja mondani, hogy Sándor Pál csinálta. Az embernek kialakul egy vizuális stílusa, és természetesen véleménye a világról, így válik felismerhetővé.

Emlékeim két és fél, háromévesen kezdődnek, ezek abszolúte pontos, lefilmezhető emlékek. A háború, az ötvenes évek: nyolc általános nyolc intézetben... A világ legrosszabb gyereke voltam. Volt olyan hely, ahol három hetet voltam. Itt nem is a vándorlás a meghatározó, hanem az elképesztő éhezés és a beilleszkedés tudományának megtanulása. Nagyon tanulmányos és egy életre szóló tapasztalat: beilleszkedni, elfogadtatni magamat, sőt, még jó esetben élre is kerülni. Aztán tizennyolc éves koromtól bekerültem ebbe a varázslatba, ami a film. Az egész életem erről szólt, ami előtte volt, csak muníció, hogy tudjam ezt csinálni. Mondhatjuk, hogy két meghatározó élményem a nő, a FILM és a nő. Harmadik házasságomat és nem tudom, hány kalandomat élem, felejtős vagyok. De a már húsz éve tartó harmadik házasságomban minden van, móka, kacagás, játék, összeveszés, kibékülés, olyan húsz év, amiért érdemes a következő húszat is megélni.

Van hitem a saját sorsomban. Felfedezni azt, hogy van sorsom, és felfedezni nem is fiatalon, a harmincas éveimben, hogy nem kell vallásosnak lenni, hogy az embernek legyenek hittei. Ezt a hitet használni, élve vele, formálni magát valamifajta tudatossággal. Megtanulni általa azt, hogy az ember el tudja magát fogadni a csomó jóval és rosszal. Harmóniában élni a saját rosszasságommal is, és még élvezni is azt, hogy így vagyok teljes.

Lejegyezte N. L.